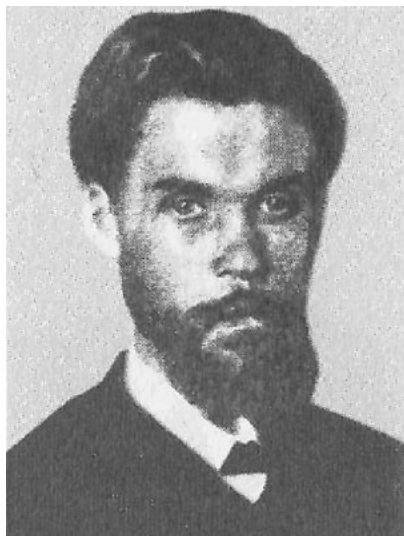




ПИМОНЕНКО Микола Корнилович (25. 02 (09. 03). 1862, Київ — 13(26). 03. 1912, там само) — живописець, педагог. Академік живопису Санкт-Петербурзької академії мистецтв (1904); дві малі та велика срібна медалі цієї Академії. Велика золота медаль Міжнародної виставки в Парижі (1909; за картину «Гопак»; придбала дирекція Лувру для експозиції в музеї). Член Київського товариства художніх виставок (1887—1900), Товариства південноросійських художників в Одесі (1895—1904), Товариства художників-передвижників (1899), Театрального товариства (1900), Мюнхенського товариства художників (1906), Паризької інтернаціональної спілки мистецтв і літератури (1909). Навчався в іконописній майстерні Іванова в Києві (1875); закінчив Київську рисувальну школу (1882), де був репетитором (1879) і викладачем 1884—1900. Учень [М. Мурашка](#), [Х. Платонова](#), [Й. Будкевича](#). Навчався в Санкт-Петербурзькій академії мистецтв (1882—84; викладач [В. Орловський](#); не закінчив через хворобу). Працював старшим викладачем у Київському політехнічному інституті: 1900—12 — завідувач кафедри нарисної геометрії. 1900 — один із організаторів Київського художнього училища; працював у ньому до 1906. У 1890-х рр. брав участь у розписі Володимирського собору в Києві (1897 за цю роботу отримав орден Святої Анни 3-го ступеня).

З ім'ям П. пов'язано піднесення в українському образотворчому мистецтві 2-ї половини 19 ст. Створив низку полотен з повсякденного життя народу України, опоетизувавши образи трудівників села, чарівність української природи. Він цікаво та детально розробляв сюжет, майстерно komponував, досягав життєвої переконливості у відображенні певної ситуації та образів;

жанрову сцену часто поєднував з пейзажем. Здійснив значний внесок у створення національного реалістичного мистецтва живопису. Працював як жанрист, пейзажист, анімаліст, портретист. Автор психологічних портретів, зокрема батька, дружини, дітей, промисловців-меценатів [О. Терещенка](#), [Л. Бродського](#), [І. Мацнева](#), художників [В. Васнецова](#), [М. Мурашка](#), [В. Орловського](#) тощо. Виконав ілюстрації до збірки творів [Т. Шевченка](#) («Причинна», «Утоплена», «Русалка», «Мар'яна-черниця»); оформив оперу «Наталка Полтавка» [М. Лисенка](#). Був членом журі конкурсу на проєкт пам'ятника [Т. Шевченкові](#) для Києва (1910). Активний учасник Товариства пересувних художніх виставок, Товариства південноросійських художників (1890—91, 1893, 1895—96). Серед учнів — [Г. Дядченко](#), [С. Костенко](#), [Ф. Красицький](#), [О. Мурашко](#).

У 1904 один із мюнхенських музеїв придбав картину «Великий четвер» (2-а половина 1900); у Національному художньому музеї України (Київ), окрім інших робіт П., зберігається її авторська копія кінця 1900-х рр. Деякі твори митця є в Одеському, Сумському, Харківському художніх музеях, Третьяковській галереї (Москва), Державному російському музеї (Санкт-Петербург), Костромському історико-архітектурному та художньому заповіднику, Рибінському історико-архітектурному та художньому музеї-заповіднику, Волгоградському музеї образотворчих мистецтв, Краснодарському крайовому художньому музеї, Курській картинній галереї (усі — РФ). У Києві 1910 урочисто відзначено 25-річчя творчої діяльності П.; у Москві видано альбом репродукцій його картин. Персональні виставки (посмертні) — у Санкт-Петербурзі (1913; експонували 184 картини, 419 етюдів, 112 малюнків олівцем), Москві (1916). Творча спадщина митця — понад тисяча робіт. Щоліта працював у с. Малютянка (нині Фастівський р-н Київської обл.), де обладнав майстерню (нині в селі діє *Музей Миколи Пимоненка*). 1952 на будинку на вул. Гоголівській у Києві, де 1883—1912 жив і працював П., встановлено меморіальну дошку. У серії «Уславлені імена» надруковано біографічний роман «Микола Пимоненко» [Б. Чіпа](#) та [О. Оганесяна](#) (К., 1983).

Основні твори

«Гальорка» (1885), «Засватана», «У розлуці», «Після аукціону» (усі — 1886), «У чистий четвер», «Художник», «На канікулах» (усі — 1887), «Святочне ворожіння» (1888), «Жниця» (1889), «Атакований», «Біля дороги» (обидва — 1890), «Весілля в Київській губернії» (1891), «Свати», «Сватання» (обидві — 1892), «Ворожіння», «Проводи рекрутів» (обидві — 1893), «Не жартуй» (1895), «Жнива» (1896), «На річці» (1897), «Київська

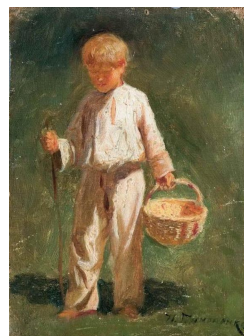
квіткарка» (1897, 1908), «З базару» (1898), «Жертва фанатизму» (1899), «З лісу», «Самосуд», «Сінокіс» (усі — 1900), «Гонять отару» (початок 1900-х рр.), «Орач», «З лісу», «Останній промінь», «Ревнощі», «Брид» (усі — 1901), «Продавчиня полотна», «У похід» (обидва — 1902), «Українська ніч. Побачення» (1905), «Перед грозою» (1906), «Збирання сіна» (1907), «Зустріч із земляком», «Ідилія», «Побачення» (усі — 1908), «Суперниці. Біля криниці» (1909), «Проводи запасних» (1910), «Гуси, додому!» (1911), «На містках. Праля» (1900-і рр.).

Рекомендована література

1. Затенацкий Я. П. Николай Корнилович Пимоненко. К., 1955;
2. Говдя П. М. К. Пимоненко. К., 1957;
3. Гай І. Микола Пимоненко // Україна. 1982. № 9;
4. Огієвська І. Микола Пимоненко: Альбом. К., 1983;
5. Чіп Б. «Не забудеться краєм» // Соц. культура. 1988. № 2;
6. Товарищество южнорусских художников: Библиогр. справоч. О., 2000.

І. В. Огієвська

Фотоілюстрації



Бібліографічний опис:

Пимоненко Микола Корнилович / І. В. Огієвська // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2024. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-883685>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом з чинним законодавством України ([докладніше](#)).